

Bokmeldinger

Ecumenical Movement. A Decade of Change in the Ecumenical Movement 1961/1971.

Av Norman Goodhall. Oxford University Press, London 1972. 173 s.

Dette er et supplementsbind til *The Ecumenical Movement. What it is and what it does*, 2. utg. 1964 (svensk overs. 1964). Med full rett fant N. G. at en ny bok i dette tilfelle var bedre enn en ny utgave av *The Ecumenical Movement*. Det siste decennium i den økumeniske bevegelses historie har brakt så radikale forandringer og har reist så mange kontroversielle spørsmål at det trengtes en egen bok for å gjøre rede for hovedpunktene i utviklingen.

Disposisjonen av stoffet er systematisk velordnet i syv kapitler pluss epilog og tillegg. Disse tillegg utgjør et vesentlig fortrinn. «A Chronology» består av år for år-data og stikkord, bl.a. fra 1959 14. januar «Death of Bishop Eivind Berggrav». Man savner opplysninger om opprettelsen av Sekretariatet for kristen enhet. Enkelte unøyaktigheter finner man også, f.eks. er Faith and Order-møtet i Lauvain satt til 1941 istedenfor 1971 og biskop Nygrens fornavn er blitt til Andrej Istedenfor Anders. Men dr. Goodhall er virkelig fagmann på økumenikkens område og hans fremstilling er vederheftig og klok. Under-

tiden blir han likevel så pratsom at den røde tråd forsvinner. Det foreliggende bind skal selvsagt ikke erstatte bindet av Neill/Rouse: *A History of the Ecumenical Movement*, men for den som vil ha en kortfattet fremstilling er G.'s bok å anbefale. Den har også atskillig suppl. materiale.

Det er dekning for bokens tittel. Fremgangen på økumenikkens front i det siste tiåret beror ikke først og fremst på den tallmessige vekst i K.V.'s medlemskirker, skjønt utvidelsen av tallet på østkirker utvilsomt har vært av betydning, både positivt og problemskapende. Også tilslutningen av noen pinsekirker kan få betydelige konsekvenser. Det store skritt fremover ble tatt av den romersk-katolske kirke, men perioden representerer ikke utelukkende fremgang. Den har også skapt nye fronter og problemer som G.'s bok gir oss kunnskap om.

Nils E. Bloch-Hoell

Glaube für die Welt. Theologische Aspekte der Mission. Av Hans-Werner Gensichen. Gütersloher Verlagshaus Gerd Mohn, Gütersloh 1971. 288 s.

Forfatteren av denne «misjonsteologi» vil være kjent av alle som på en

eller annen måte beskjeftiger seg med eller er interessert i misjonsforskning. Han har i flere år innehatt lærestolen i misjonsvitenskap og religionshistorie ved Universitetet i Heidelberg, og er president såvel for Deutsche Gesellschaft für Missionswissenschaft som for International Association for Mission Studies. Han har tidligere virket som professor i teologi i India og forelest over misjonsvitenskapelige emner i USA og andre land.

Forutsetningene for å kunne gi en «autentisk» fremstilling av misjonens teologiske aspekter (jfr. undertittelen til den bok som her anmeldes), er altså i fullt mål til stede. Hva forf. vil, er – som han skriver i forordet – å foreta en kritisk undersøkelse av misjonens grunnlag, målsetning og virksomhet med sikte på å vinne frem til en ny forståelse av den, i lys av den teologiske utvikling i alminnelighet og den misjonsteologiske debatt i særdeleshet.

Sentralt i Gensichens misjonstenkning står distinksjonen mellom «dimensjon og intensjon», ord som forekommer nesten på hver eneste side i boken. De bibelske skrifter, hevdes det, statuerer såvel en teologisk «dimensjon» som en antropologisk-kerymatisk «intensjon», og hver av disse må gjøres gjeldende i hele sitt omfang, – dimensjon, dvs. at Gud vil verdens frelse og at det er han selv som skaffer til veie denne frelse gjennom å gjøre sin Sønn til Herre; intensjon, dvs. at Guds frelse i Kristus formidles gjennom menneskers vidnesbyrd og forkynnelse. Det ene er der ikke uten det andre, for det er bare aspekter ved Guds ene, udelelige frelsesvilje og frelseshandling det dreier seg om.

I lys av denne distinksjon drøftes, på en instruktiv og insiterende måte,

de store spørsmål om misjonens bibelske grunnlag og kirkelige målsetning samt selve misjonsvirksomheten, med særlig sikte på emnene «kommunikasjon», «kirke og misjon», «forkynnelse og tjeneste» og «misjon på seks kontinenter».

I et avsluttende avsnitt gjøres det rede for misjonsvitenskapens plass og oppgave innenfor det teologiske studium. Den kjensgjerning at misjonen som dimensjon bare blir virkelig og konkret i misjonen som kirkens uttrykkelige, målbevisste og intensjonale handling, fører med seg at misjonen blir et viktig anliggende også for teologien. Det avgjørende i denne sammenheng er ikke de praktiske forholdsregler, men at misjonsvitenskapen, «i bevissthet om sin egen avhengighet av teologien, formidler til teologien som helhet det som den selv gjennom korrelasjonen av dimensjon og intensjon har fått seg pålagt som sitt spesifikke ansvar».

En vesentlig bok. En berikende bok. En bok av blivende verdi.

O. G. M.

Sykepleiernes Misjonsring, SMR 50 år. Utarb. av Ingrid Wyller. Eget forlag, Oslo 1971. 122 s.

Dette jubileumsskrift gir en interessant skildring av SMR's arbeid fra det første møte lørdag 13. august 1921, da 13 sykepleiersker var med og stiftet «Sykepleierskenes Missionsring», og inntil 50-års jubileet i 1971. Boken gir en fin skildring av hvordan stifteren av SMR – søster Johanne Høeg – ble tro mot det kall Gud hadde gitt henne: å ta opp et bestemt bønnearbeid. Det går da også som en rød tråd gjennom hele beretningen om SMR's arbeid at det er bønnen

som har vært drivkraften. Men sammen med bønnetjenesten fulgte offertjenesten. Og leseren blir konfrontert med det synlige resultat av SMR's offertjeneste gjennom 50 år: ca. 3 mill. kroner. Dette har gjort det mulig for SMR gjennom årene å underholde 24 norske sykepleiere i Det norske misjonsselskaps, Norsk Luthersk Misjonssambands, Den norske Santalmisjons, Den norske Israelmisjons, Den norske misjonsallianses og Den norske Tibetmisjons tjeneste. Boken er rikt illustrert. Stoffet er på en utmerket måte samlet og redigert av forstanderinnen Ingrid Wyller. Det er oppbyggelig lesning om et fruktbart arbeid utført i stillhet.

Marie Thauland

Evangelische Mission. Jahrbuch 1972. Hamburg 1972. 240 s.

Også denne utgave – den fjerde i rekken – inneholder en fylde av opplysninger i form av oversikter, dokumenter, litteratur, statistikk osv. samt artikkelstoff, – denne gang vesentlig om den debatt som Kirkenes Verdensråds aksjon mot rasisme har utløst i Tyskland. Håndbokens redaktør, pastor Walther Ruf, fortjener megen ros for sitt arbeide.

Nye trekk er bidrag også fra ikke-vesterslandske kirkeledere, og presentasjonen også av Tyskland i oversiktsartikkelen «Kirke og misjon i verden» (misjon på seks kontinenter!). Særskilt må nevnes den tankevekkende artikkel om kirkelivet og det teologiske studium i Tyskland, skrevet av en japansk professor i teologi (misjon i en ny tid!).

Siste del av boken (s. 209–240) – ikke anført i innholdsfortegnelsen – er en instruktiv og interessant orien-

tering om den integrering av kirke og misjon – forøvrig også av økumenisk arbeid – som har funnet sted i Den evangelisk-lutherske kirke i Bayern.

O. G. M.

Frihet och frälsning. En studiebok om kyrkans mission. Verbum, Stockholm 1972. 102 s.

Verkligen fria. En handbok till missionsstudiet Frihet och frälsning. Verbum, Stockholm 1972. 88 s.

I frälsningens tjänst. Svenska Kyrkans Missions årsbok 1972. Uppsala 1972. 138 s.

Nok en gang kan det fastslås at hva informative publikasjoner angår, inntar Svenska Kyrkans Mission en ubestridt lederstilling. Såvel innholds- som utstyrsmessig står disse tre bøker i en klasse for seg. Dette er misjonsinformasjon på sitt beste!

Som titlene viser, er det et saklig slektskap mellom disse tre bøker. De er utarbeidet og utgitt som ledd i en studieprosess omkring det emne som nettopp nå står i sentrum av oppmerksomheten i den kristne verdensmisjon: frihet og frelse. Den første bok er selve studieboken, den andre en håndbok for ledere av studiegrupper, og den tredje 1972-utgaven av SKM's årbok (en publikasjon som vi flere ganger har hatt anledning til å omtale og anbefale i dette tidsskrift).

Mannen bak disse publikasjoner, SKM's prodirektor, dosent dr. theol. Carl F. Hallencreutz, har gjort et glimrende arbeide. Med et materiale som dette skulle studieprosjektet ha alle muligheter for å bli en suksess.

O. G. M.

Nordisk Ekumenisk Årsbok 1972. Utgitt i samarbeide med Nordiska ekumeniska Institutet. Redigert av Lars Thunberg. Gummesons forlag, Stockholm 1972. 170 s.

Utgivelsen av *Nordisk Ekumenisk Årsbok* for 1972 kan utvilsomt karakteriseres som en vesentlig begivenhet på den økumeniske sektor her i norden. Selv om man etter hvert har fått endel økumenisk litteratur på nordiske språk, må det anmerkes som meget positivt at vi nå vil få en årbok som gir informasjon både fra den nordiske og den internasjonale sammenheng.

Årboken faller i seks deler. Den første del er en samling artikler som henter sine emner fra aktuelle økumeniske problemer og begivenheter. Sentralt i bildet står naturlig nok studieprosjektet «*Salvation Today*». Prosjektets leder dr. Thomas Wieser har skrevet en artikkel om hvilke problemstillinger dette studieemne reiser. Meget verdifull for den som vil orientere seg om dette prosjekt, er den bibliografi over dokumenter og rapporter som etterfølger artikkelen. Ammanuensis Anna Marie Aagaard har også bidratt til dette tema med en meget personlig formet artikkel om hvilke erfaringer man gjør når man konfronteres med frelsesspørsmålet – slik det er blitt formulert av prosjektledelsen i KV. Man ville muligens ha fått et mer nyansert bilde av den nordiske reaksjon på dette studieemne om man hadde tatt med noe av den ikke helt uvesentlige kritikk som er blitt reist.

Raseproblemet og kirkenes forhold til det blir drøftet av dosent Carl Fr. Hallencreutz og lederen for rasismeprogrammet innen KV, Baldwin Sjollema. Hallencreutz' artikkel setter raseproblemet i et teologisk

perspektiv. De viktige luthersk-reformerte samtaler er også tatt opp. Vi finner artikler av dosent Fr. Cleve fra Finland og misjonssekretær Lars Lindberg, Sverige. Fra den nordiske sammenheng merker en seg kommentarene til «G 72» i Gøteborg og Kjell Skjelsbæks artikkel om «EF og den kristne opinionen i Norge». Skjelsbæks bidrag er antagelig det første forsøk på å analysere dette tema.

Årbokens annen avdeling inneholder en samling rapporter om det økumeniske arbeid i de nordiske land. I den tredje avdelingen tegnes to såkalte økumeniske portretter. Det ene er av KV's nye generalsekretær Philip Potter og det annet av Gunnar Stålsett, generalsekretæren for Norsk Mellomkirkelig Råd. Den fjerde avdelingen inneholder en samling uttalelser: Resolusjonen fra Oslokonferansen om politikk og misjon om vårt ansvar for det sørlige Afrika, Deklarasjonen fra de kirkelige aksjonsgrupper under UNCTAD III i Santiago og Brevet til Kirkene fra sentralkomiteemøtet i Utrecht ifjor. De to siste avdelinger er en samling anmeldelser av aktuell økumenisk litteratur og en adresseliste for nordiske og internasjonale økumeniske organer. Årboken har også endel bilder.

For den som vil holde seg orientert på dette mangslungne og lite oversiktlige felt, er årboken et meget godt hjelpemiddel.

Bernt T. Oftestad

Magne Sæbø (utg.): *Israel, kirken og verden*. Nordisk teologikonferanse Utstein kloster 1971. – Gammeltestamentlig bibliotek nr. 2. Forlaget Land og kirke, Oslo 1972. 230 s. – kr. 40,00.

Israel er i brennpunktet som aldri før. Om det vitner den sterke strøm av Israellitteratur av vekslende innhold og kvalitet. Men «Israel» er et flertydig begrep, politisk, nasjonalt, kulturelt, og fremfor alt religiøst. Derfor blir det også et problematisk begrep. Hva mener vi med begreper som «Israel» og «Guds folk»? Og hva er kirkens forhold til disse størrelser teologisk sett? Har de senere års politiske begivenheter betydning for troen? Litteraturen og debatten om disse spørsmål viser med all tydelighet at behovet for større klarhet er til stede.

En slik avklaring har som sin nødvendige forutsetning at det finner sted en besinnelse på hva de bibelske skrifter egentlig sier om disse spørsmål. Det er så mang en lærdoms vær som gjør seg gjeldende. Men forut for all misjonsteologisk tenkning (såvel som for teologisk tenkning overhodet) må det gå et grunnleggende bibelteologiske arbeid.

På denne bakgrunn ble det avholdt en nordisk teologisk studiekonferanse på Utstein kloster sommeren 1971.

Her behandlet man emner som Israels utvelgelse og begrepet Guds folk i GT (B. Albrektsson), profeti og oppfyllelse i GT (B. Johnson), Israels fremtid ifølge GT (M. Sæbø), og i flukt med dette: NT's syn på løftenes oppfyllelse og Israels fremtid (i alt tre foredrag ved S. Aalen og N. A. Dahl). En tok videre for seg emner som Israels folk og landet (S. Granild), Israels folk og staten (G. Hedenquist).

Misjonsteologisk viktigst er vel R. Prenters foredrag om Israels folk og gudsdyrkelsen og A. Torms om kirke og synagoge. Det er først og fremst møtet med jødedommen som hjelper oss til å fatte det kristologiske spørsmåls betydning for kirkens misjonsvirksomhet overhodet. Bare i konfrontasjon med synagogen blir Jesu Kristi avgjørende rolle i den kristne tro åpenbar for alvor. Dette kommer klart frem i de to nevnte foredragene. «Israel og Kristus hører sammen. Israel er Kristi folk. Kristus er Israels konge. Kun når denne sætning gjelder, er pagten virkeliggjort. Kun når Israel er Kristi folk, er det Guds folk. Kun når Kristus er dette folks konge, er Gud dette folks Gud» (Prenter, s. 174). Dermed er det også fremkommet et klart korrektiv til det syn som tegnes i G. Lindeskogs artikkel om religionssamtaler mellom kirken og synagogen i nyere tid, som synes å åpne en mulighet for to veier til frelse.

Det er altså i boken også ting som egger til motsigelse og debatt. Og det har vel også på et vis vært meningen. «Israel, kirken og verden» er en vesentlig bok med stor teologisk tyngde både med hensyn til det bibelteologiske materiale til bedømmelse av Israel og Israels fremtid og når det gjelder misjon blant jøder. I det videre teologiske arbeid med begrepet «Israel» kan vi vanskelig komme utenom de bidrag som her allerede er gitt.

Dagfinn Rian

Mellom Luther og Marx. Det Norske Samlaget, Oslo 1972. 164 s. Kr. 19,50

Det vakte oppstyr da tre misjonsstudenter stilte på listen til Sosialistisk Valgforbund ved kommunevalget i Stavanger i 1971. Her gikk uavhengige sosialister sammen med folk fra Sosialistisk Folkeparti og fra Norges Kommunistiske Parti om et felles sosialistisk program for kommunepolitikken i Stavanger frem til 1975. Arbeidsutvalget og Landsstyret i Det Norske Misjonsselskap uttalte at de tre studentene ved selskapets Misjonsskole, hadde stilt seg i en «ideologisk konfliktsituasjon» ved dette politiske engasjementet. Landsstyret gav de tre valget mellom sin tjeneste i Misjonsselskapet og arbeidet i Sosialistisk Valgforbund – «bortsett fra det de måtte være forpliktet til etter norsk lov», som det het.

Misjonsstudentene valgte Misjonsselskapet. Ikke fordi de tre selv mente de var i noen ideologisk konfliktsituasjon, men fordi Misjonsselskapets ledelse fant at deres politiske engasjement i Sosialistisk Valgforbund ikke lot seg «forene med et kristent kultur- og menneskesyn».

I sitt svar til Landsstyret sa misjonsstudentene at de sammen med andre kristne i Sosialistisk Valgforbund, ville gi en fylldigere redegjørelse for sine teologiske og politiske synspunkter. Denne har nå kommet. Ved å stille seg «mellom Luther og Marx» har de kristne i Sosialistisk Valgforbund gjort *sitt* til å få i gang en avklarende debatt om de prinsipielle problemer deres politiske engasjement reiser. Nå må man kunne vente at også Misjonsselskapet redegjør utfyllende om sitt prinsipielle syn på dette spørsmålet.

«Mellom Luther og Marx» er en god innvitt til samtale. Boken utmerker

seg ved få fremmedord og klar, enkel fremstilling. Dermed er den leselig for folk uten eksamen i statsvitenskap og sosiologi. Boka gir en god presentasjon av kristne sosialisters synspunkter. Men behandlingen av enkelte problemer blir selvsagt noe overfladisk når forfatterne på 110 sider skal gi en teologisk begrunnelse for politisk arbeid, kritikk av tradisjonelle «kristelige» holdninger til politikk og samfunn, en beskrivelse av sentrale trekk ved samfunnet i dag, presentasjon og kritikk av marxismen samt en klargjøring av det praktiske samarbeidet i Sosialistisk Valgforbund m.m. Allikevel har forfatterne maktet å komme med enkelte nye synspunkter på «gamle» spørsmål. Særlig gjelder dette deres oppgjør med den tradisjonelle åndskampforståelsen i kristelige kretser.

Skriventene forfekter en konservativ teologisk basis. Politisk står forfatterne på en sosialistisk-populistisk linje. Det innebærer blant annet at de ikke finner det tilstrekkelig med reformer innenfor vårt nåværende samfunnsmønster. Endring av dette kapitalistiske system er nødvendig. Forfatterne finner selve filosofien for det kapitalistiske samfunnet i strid med kristne sosialetiske verdier.

Det er imidlertid et hovedpunkt for dem, at deres politiske syn ikke er Den Ene Kristelige Politikk. De kommer frem til sitt syn ut fra en vurdering av hva som samsvarer best med kristne etiske verdier. Men de fastholder at politikk er en sak for fornuften, og at andre kristne kan komme til andre oppfatninger.

Men fordi det ikke er åpenbart noen spesiell kristelig politikk, må kristne kunne samarbeide med ikke-kristne i politiske spørsmål. Forfatterne mener de også kan ha politisk fellesskap med marxister, så lenge

grunnlaget for samarbeidet ikke er en kjempende anti-kristelig ateisme.

Dermed er vi ved det springende punkt: samarbeidet med kommunister i Sosialistisk Valgforbund. Undertegnede deler forfatterens politiske synspunkter, men stiller seg skeptisk til fast dagligpolitisk samarbeid med kommunister. Man kan vanskelig stemple Sosialistisk Valgforbunds program som anti-kristelig. Og NKP deltar ikke som parti i Sosialistisk Valgforbund. Allikevel er det spørsmål om man ikke ved å samarbeide med enkeltpersoner tilknyttet NKP, tildels er med å godkjenne, legitimere den politikk Kommunistpartiet fører. Den samme holdning må imidlertid også gjøres gjeldende overfor grupper på høyre fløy i politikken, som åpenbart bryter med kristne sosialetiske verdier på vesentlige punkter, f.eks. i økonomisk politikk. I politikken vil man alltid måtte samarbeide med ikke-kristne. Det er bare spørsmål om hvor grensene for dette samarbeidet skal gå. Forfatterne av «Mellom Luther og Marx» har levert et meget leseverdige bidrag til debatten.

Knut Lundby

Utfordring og ansvar. Et bidrag i debatten om ekumenikk. Av Terje Tønnessen. Nomi Forlag, Stavanger 1972. 107 s. pocket.

Man undrer seg. Hvem er den ansvarlige konsulent for Nomi Forlag og hvorfor lot konsulenten denne boken slippe igjennom? Forfatteren, en stud. theol., har utvilsomt noe på hjertet. Hans oppriktige iver og vilje til saklighet vil jeg ikke tvile på. Han er ikke uten kunnskaper om og forståelse for økumeniske problemer. Men som helhet virker boken umoden. En del unøyaktigheter har mindre å si. Jeg tenker på navn som er galt stavet, s. 52 Molktmann, s. 64 Gunness (som forresten ikke er katolsk prest lenger) og s. 105 note 7 Normann Goodall. På s. 31 opplyses at to «karismatiske» eller «entusiastiske» kirker er kommet med i K.V. Forfatteren glemmer da at også to chilenske pinsekirker er med. Det tales videre på s. 59 som om paven hadde avlagt flere enn ett besøk i K.V.'s hovedkvarter i Genève. Forfatterens gyselige språk skal jeg forbi gå i taushet.

Det *beklagelige* er at forfatteren synes å mene at han kan vekke til rett ansvar i økumenikken med en bok som etter hans eget utsagn er «spekket med en anselig mengde med kritiske spark til Kirkenes Verdensråd og Det Lutherske Verdensforbund». Med en så negativ innstilling hjelper det lite at forfatteren diffust antyder at løsningen på økumenikkens dilemma er den fremstormende Jesusvekkelsen.

Nils E. Bloch-Hoell